

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglašeni in poslani vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Krivica ali kaj?

Nedavno smo poročali, da je bil vpokojen ravnatelj ljubljanske državne višje realke, g. Corà. Pravi, da je bil vzrok vpokojitvi to, ker je priporočal slovenskega profesorja za realko, kjer je skoro dve tretjini slovenskih dijakov, češ, da poučuje profesor, ki ume jezika vseh dijakov, pač lažje uspešno kakor profesor, ki ni vešč jeziku dijakov. Na njegovo mesto je prišel šolski nadzornik in profesor Svoboda, ki je sicer Ljubljančan, a navdušen Nemec in športnik. Stališče ravnatelja Corà mora odobravati vsak objektiven pedagog, niti ni treba, da je pedagog, zadošča, če ima le najprimitivnejše pojme o vzgoji. Če je to razlog za vpokojitev, potem moramo nehoti domnevati, da je prišla usoda kranjskega šolstva v nepravde, nepedagoške roke, da ne odloča le svetost šole in kulture, marveč drugi momenti, ki nasprotujejo pravi vzgoji in pravičnosti. Očividno gre za to, da se nekaj izvede, kar se ne tiče naravnost vzgoje, marveč interesov, ki niso v logični zvezi. Ulogo utegnejo igrati pri tem posebni politični interesi, kar močno žali ne le čut prave vzgoje, nego tudi občekulturni in narodnostni čut. Pripominjamo pa, da g. Corà ni Slovenec, ampak Nemec, ki je bilo zanj merodajno v tem primeru le stališče vzgojevalca.

Skoro povsem enak primer imamo tudi v naši ljubi Idriji. G. dr. D. Lončar je opravljal že nekaj časa na idrijski državni realki posle ravnatelja. Tudi njega namerava, kakor posnemamo po kratki vesti v listih, šolska oblast odpustiti iz službe. Govore, da je poslal Lončar slovensko vlogo na deželni šolski svet (idrijska realka je namreč slovenska), dolže ga, da je hujškal rudarje v Idriji k stavki in ne vemo kaj še vse. To so stvari, ki sploh niso resnične, prvo pa ni nikakršna pregreha, če je tudi resnično. Profesorja Lončarja že od nekdaj preganjajo. Najprej ga niso hoteli nastaviti na državni zavod, dokler je prišel na idrijsko mestno realko, ki je bila nekaj let potem podržavljena. Res ima g. dr. Lončar te-le velike napake: profesor Lončar je znanstvenik in vestno pošten značaj, ter obenem ljubezniv in vzoren vzgojitelj. Seveda je Slovenec. Z vso dušo živi svojemu poklicu in znanosti, zaradi česar ga čislajo njegovi znanci in prijatelji, prav posebno pa tudi njegovi dijaki. Njegova uradna kvalifikacija kot vzgojitelj je prav dobra. Že leta se poteza profesor Lončar za službo v kakem kraju, kjer bi imel na razpolago večje knjižnice, da bi se še lažje posvečal znanstvu in kulturnemu delu poleg svoje službe. Toda ne! Ostati je moral v samotni Idriji, dokler so nasprotniki na tak način nastopili prot njemu. Naglašamo, da se profesor Lončar ni bavil nikdar s politiko, torej tudi tu ni dal prav nikakršnega povoda za preganjanje.

V zadnjem času je bila zopet razpisana na državni višji obrtni šoli v Ljubljani služba profesorja. Lončar je prošil za to službo, toda na podlagi ukrepov deželne šolske oblasti te službe ne dobi, pač pa pride v discipli-

narno preiskavo. Ne maramo preiskavati podrobnosti, ali značilno je, da se te stvari dogajajo ob času, ki je najmanj primeren. Očividno gre tudi tu za sistem, ne pa za načela vzgoje in pravice, ne za posestno stanje, torej je politična ataka s strani volksratovcev na eni strani, na drugi pa za to, da se profesorju Lončarju onemogoči kulturno in znanstveno delo. Ne trdimo, da ima oblast ta namen; toda vsi vemo, da je sedanja politična tendenca države pod vplivom nemške buržoazije ter da se tega vpliva ne morejo otresti niti najvišji uradniki ali pa nimajo poguma, da bi po svojem preudarku in logično zagovarjali interese vzgoje in kulturnega dela.

Navedli smo oba primera tako kakor smo ju čuli, ne da bi hoteli prejudicirati stvari. Ne zadošča pa, da dogodka samo omenjamo, samo registriramo. Naša časnikarska dolžnost je, dolžnost naše poštenosti, da opozorimo javnost na te nečutenosti. Obe prizadeti žrtvi sta očividno padli na žrtvenik sistema, političnih intrig. Zaraditaga je zadeva postala stvar javnosti.

G. Corà je bil upokojen brez tehtnega vzroka. Profesorja Lončarja so pa očrnilo idrijski merodajni krogi. Kako drugače bi bila mogla napraviti šolska oblast take ukrepe? Krivična sta oba ukrepa, če sta koncesija v političnih zadevah nemških nacionalcev ali koga drugega, krivična, ker se s tem krši enakopravnost objektivnih vzgojiteljev. Krivično je pa tudi, če se slovenskemu profesorju, ki je ob največjem naporu absolviriral svoje študije, s svojo lastno marljivostjo postal učenjak, da koristi svojemu narodu, vidi in obenem družbi, državi, ki ni storila skoro nič za njegovo izobrazbo, odreka eksistenco s tem, da se ga ne podpira pri njegovem neumornem delu, marveč se ga peha pred vrata, ker je Slovenec. Tako ravnanje ne pospešuje napredka, ne kulture in tudi ne ljubezni do domovine med prebivalstvom. Vsak narod v državi ima pravico do kulturnih delavcev in prokleta dolžnost države bi bila, da jih sama tudi podpira.

Kakor smo že omenjali, vsaj nam, še stvar ni popolnoma znana. Vsekakor pa imamo občutek, da gre tukaj za avstrijski sistem, ki žali. Naša dolžnost je, da zahtevamo v tem oziru popolno jasnost, dolžnost državnoborske delegacije, da izpregovori tudi v državnem zboru o stvari, in vsa naša javnost ima prav velik interes na tem, da ta teror, ta »politična« pedagogika pri nas preneha. Narod sam naj zahteva popolno enakopravnost, zlasti na polju vzgoje.

Nam ni do šovinizma, a sovražimo tudi šovinizem povsod drugod. Naš namen je edino ta, da pomagamo pravični stvari do zmage. In kdor je tega mnenja, kdor je pravičen in ima zmisel za vzgojo, ta bo z nami.

Durchhalten!

»Pravo Lidu«, osrednje glasilo češko-slovanske socialno demokratične stranke od 19. septembra poroča tole:

Moka grofa Czernina.

V Jindřiški ulici pri glavni pošti je bilo nedavno konfiscirano in odvzeto ubogi ženici šest kilogramov moke, ki jo je nesla v košu. Kmalu nato pa je policija, ki se seveda strogo ravna po zadnjem odloku ministra dr. Paula, ustavila voz, na katerem je bilo naloženo šeststo kil moke in ki je hotel skozi Jindřiško ulico na kolodvor. Moka je bila prav tako konfiscirana, ali pozneje je bila na telefonični ukaz nekega neznanega patriota ta konfiskacija razveljavljena in voz je veselo drdral naprej. Zakaj neki? Inu, moka je bila namenjena za grofa Czernina iz Chudenic, ki ima trdno geslo »Durchhalten«....

»Pravo Lidu« od 20. septembra poroča dalje:

K včerajšnji notici se nam poroča: Včeraj je bila policija zopet klicana na Frančiškov kolodvor, kjer je bilo pet košev, ki so tehtali 410 kg moke. Koši so bili adresirani na grofa Czernina z Chudenic v Bad Aussee. Policijski inspektor ni hotel konfiscirati te moke, ker je komornica grofa Czernina, ki je spremljala moko, pokazala vse tozadevna dovolila. — Kakor pripovedujejo železničarji, gredo take pošiljke vsak teden nekoliko krat....

Vprašamo: »Ali je potem težko »Durchhalten«?

V isti številki »Prava Lidu« beremo dalje:

V razglasu ministra dr. Paula se pravi, da bo vsakdo, ki bi se hotel drugače aprovizionirati kot od uradnih aprovizacij, strogo kaznovan. Kako je temu razumeti, kaže sledeči slučaj:

Sobeslavská žandarmerija je odprla včeraj na tamšnjem kolodvoru vagon, ki ga je poslala praška policija na naslov c. kr. jahalne policije v Pragi. V vagonu so našli orožniki mnogo vreč polnih lepe pšenice. Pošiljatev so v zmislu razglasa dr. Paula konfiscirali.

Kdo neki je hotel na ta način hrabro: »Durchhalten«.

»Slovenec« in »Slovenski Narod« od sobote 21. t. m. pa sta prinesla to-le vest:

— Seveda, če gro tako! Včeraj ob pol 5. uri popoldne je pripeljal Ranzingerjev hlapec s par konji bivšemu okrajnemu glavarju v Novem mestu baronu Rechbachu na Bleiweisovo cesto 7 polu voz zabojev, v katerih je bilo — čujte in strmite — 2000 kg krompirja. Blago se je na železnici izdalo brez avise — saj je bilo namenjeno baronu in svetniku c. kr. deželne vlade. Radi večje varnosti so ga spravili v zaboje. — Če pa pri- nese uboga mati, ki ima preživljati kar osem ali devet otrok v nahrbniku par kil, s solzami izprošenega krompirja, ii ga oblast brezobzirno zapleni, magari, če vsled tega pogine od glada uboga svoja. — Vidi se, da si je c. kr. policijski stražnik ogledal to lepo zalogo krompirja, namenjenega baronu Rechbachu in prav nič ne dvomimo, da bo pravica to pot zmaga. Tistih 400 kg

LISTEK.

Rdeči sarafan.

Poljski spisal Mihael Czajkowski.

(Dalje.)

»Jaz ne bežim, magari če me tukaj najdejo!«

Sestra je odšla ven. Jaz sem stal sam pred ničvrednežem. Imel sem bodalo in lahko bi ga bil umoril. Toda ne! Rajše ga umorim s pogledom zaničevanja.

Sestra se je vrnila z možnjo zlata:

»Kdorkoli si že, moj brat ali ne, vzemi to od mene in beži!«

Taka prošnja in v tem trenutku me je spravila popolnoma iz sebe: edina sestra mi ponuja zlato mesto ljubezni in srca!

»O, ničvredneži!« sem zakričal in jima vrgel možnjo pred noge. »Le živita sama od svojega zlata in malopridnosti! Proklinjam vaju in ne vzamem ničesar!«

Potem sem odhitel ven in zaloputnil vrata, da so šipe zašklepetale, enako, če bi odhajal hudobni duh, ko je uničevalno delo končano.

Pri mojem konju sta še stala Gregor in Dolot. Stareu sem stisnil skoraj zadnji zlat iz Črkezije v roko, se povspel v sedlo in hitro oddirjal od tu.

»Bog vas blagoslovi, milostljivi gospod!« je klical za menoj zvesti hlapec.

Slovo od očetove hiše in drage domovine mi je tako težilo srce, da niti jokati nisem mogel.

Ko sem hitel čez grm in strm v Jampol, sem videl, kako mi je sledil moj Dolot v živih skokih, migajoč z repom kot v nekdanjih časih.

Samo on me ni pozabil in je zaradi mene pustil vse. Ljudje, zakaj nimate tudi vi takega prijateljskega srca!

Že sem videl pred seboj bele hiše jampolske, kakor cvetovi uvrščeni v venec.

Na cesti je bilo vse puisto in prazno in ravno tako na meni dobro znanem dvorišču.

Naposled je zalajal pes in iz hiše je stopil mož, katerega obraz sem že nekje videl, samo ne vem kje.

Pogledal je, če me pozna. Potem je pogledal v tla — mogoče samo iz navade.

Ko sem stopil raz sedlo, sem ga vprašal:

»Ali je gospa Kagorska doma?«

»Te že nekaj mesecev ni več tukaj. To pošlopje sem jaz kupil.«

»Kje pa stanuje?«

»Odšla je v Kavkaz s svojim zetom!«

»Kdo pa je njen zet?«

»Knez Abas-Iszmil!«

»Ali je gospodična Helena ozdravila?«

»O, ne! Ona je še vedno bolna!«

»In vendar se je knez ž njo poročil?«

»Ne ž njo, ampak z njeno mlajšo sestro gospodično Pavlino!«

Več mi ni bilo treba vedeti. Moral sem se nasloniti na sedlo, tako me je stresla mrzlična groza. Zdelo se mi je, kakor bi me hotel moč zasramovati s svojo izpovedbo.

Prijel me je in prosil, ako me sme gostoljubno sprejeti.

»Naprej! V Kavkaz!« sem viknil, ko sem se zopet zavedel.

»V Kavkaz?« je vprašal, in jaz sem komaj še opazil njegov ironični nasmej. »Da poiščete kosti gospoda To-maza, ki je — kakor pravijo — v oni puščavi poginil.«

Ne hoste še, sem dejal in skočil v sedlo, našli so jih kosti, pač pa moje maščevanje, vi vsi, ki ste me zaničevali!«

Izpodbodel sem konja in oddirjal naprej v stopo.

Dolge ure so peketa la kopita čez goro in dol brez poti, brez cilja, da se je končno konj veš utrujen ustavil na robu jarka, kjer sem stopil dol in se vlegel na zemljo.

(Dolje pri!)

pšenične moke, ki jo je baron Rechbach nemoteno pripeljal na Bleiweisovo cesto za svojih par glav, mu že — ker ni drugače — privoščimo, krompirja pa ne. Za vse enaka pravica!

Kaj ne — tako se da živeti in »Durchhalten«. Ni jih, nad patriote.

Pisma iz Prage.

20. sept. 1918.

Vesel pojav v socialističnem gibanju na Češkem je mladinsko gibanje. Češkoslovenska soc. dem. stranka z veliko vnemo deluje med mladino. Dvoje časopisov izdajajo za mlade socialiste in sicer »Omladino« v Plzni. »Mlady Socialista« v Pragi. Na 1. nov. t. l. sklicuje deželni mladinski odbor češkoslov. soc. dem. stranke tretjo državno konferenco češkoslov. soc. dem. mladine, na kateri bo glavni predmet razpravljanja: **naše izobraževalno delo.** O tej točki bosta poročala dva sodruga in sicer Jar. Koudelka iz Plzna ter L. Vavenka iz Prage. Da je soc. demokratično gibanje na Češkem tako mogočno, da je delavsko soc. dem. časopisje tako razvito — zato seve ni nemala za sluga delavske mladine. —

O izobraževalnem delu češkosl. soc. dem. stranke podaja najboljšo sliko poročilo o občnem zboru »Delavske Akademije«, ki se je vršil 15. sept. t. l. v Pragi Del. Akademija je ustanovila ljudsko socialistično šolo, v kateri se je sistematično predavalo o socializmu, o narodnem gospodarstvu, o češkem jeziku, o češki zgodovini, poučevalo se je tudi knjigovodstvo, stenografijo in nemščino. Pod okriljem Delavske Akademije so se vršili mladinski večeri in popoldnevi, izleti mladine v prirodo. Za otroke so se prirejali popoldnevi, kjer so sodrugi in drugi inteligenti pripovedovali pravljice, povesti, peli pesmi itd. Del. Akademija je vršila redna predavanja in je priredila tudi več ljudskih predstav v Nar. Divadlu in v Vinogradskem gledališču. Knjižnica šteje 4830 knjig in sicer 4287 čeških in 543 nemških. V čitalnici je 91 časopisov. Predsednikom je bil zopet izvoljen s. R. Tayerle.

Enako zanimivo je poročilo o delu »Delavskih telovadnih skupin češkosl. soc. demokracije«. Sedaj — kljub vojni — deluje 170 skupin v 21 okrajih. Izhaja poseben časopis, ki se imenuje »Novy Tělocvičný Ruch«. Napram Sokolstvu so delavske telovadne skupine v dobrem razmerju, ali razlika je ta, da imajo delavske telovadne skupine poleg telovadbe tudi nalogo, da vzgajajo socialistično razredno zavest. Te dni so ustanovili vzgojevalni odbor D. T. J., kojega naloga bo zopet izobraževalno delo.

Zadružno gibanje v češkosl. soc. dem. stranki je precej živahno. Iz poročila za l. 1917 posnemamo: da je združenih v Osrednji zvezi 403 društev. Od teh je poročalo 267, ki štejejo 83.028 članov in so prodala blaga za 34.568.174 kron, deležev pa imajo za 2.519.958. V službi pa je 1.868 oseb. Konzumnih društev je 183, produktivnih 37, delavskih domov je 23, stavbenih združenj je 17, kreditnih 7. V kreditnih društvih je naloženih hranilnih vlog za 5.661.250 kron. Velikonakupna družba češka je oddala v l. 1917 blaga za 9.553.728. Kakor je mlado to gibanje, je ipak zelo nadepolno.

O delu na strokovnem polju bom poročal prihodnjič. Konec tekočega meseca se namreč vrši občni zbor strokovnih organizacij češkosl. soc. demokratov. V. J. Křofač obhaja te dni petdesetletnico. Med drugimi gratulantmi je tudi J. S. Machar, ki mu je zapel pesem-prigodnico. Kdo bi si pred vojno kaj takega mislil! Pa časi se izpreminjajo in ljudje z njimi. H.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 23. septembra. Uradno se razglša: Nobe-nih posebnih dogodkov.

Boli ob Hindenburgovi črti.

Berlin, 23. septembra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta: V krajevnih spopadih južno Neuve Capelle smo dobili znatno število vjetnikov. Topniško delovanje je oživelo med Ypernom in La Bassée, na obeh straneh Scarpe in v odseku prekopa južno od Marquiona. — Armadna skupina generala von Boehna: V odsekih vzhodno in jugovzhodno od Epehy ter med potokom Omignon in Sommo se je topniški boj popoldne zopet ojačil. Odbili smo infanterijske napade, katere so angleži naperili proti naši črti jugovzhodno Epehy. Kakor zadnje dni, se je tudi včeraj posebno odlikovala 2. divizija gardne infanterije. Ponoči je močan ogenj trajal

dalje. Pri nočnih napadih se je sovražnik vzhodno od Epehy v posameznih delih jarkov ustalil. Ob Aisni boji. — Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Med Aletto in Aisno se je bojno delovanje pleglo. V Champagni poizvedovalni boji. — Armadna skupina generala von Gallwita: Med Cotes Lorraines in Mozelo se je zgodaj jutraj topniški boj ojačil. Sovražnika, ki je z močnimi oddelki sunil proti Haumontu, južno od Dampvitoux in Rembercourta in je s poizvedovalnimi oddelki večkrat ti-pal proti našim postojankam, smo odbili. Zapadno od Mozele smo vzeli naše črte nekoliko naprej.

Letalski napadi na nemška mesta.

Berlin, 23. septembra. Wolffov urad poroča: V noči od 16. na 17. septembra je bila cerkev St. Johann v Mainz uleto letalskega napada z bombami močno poškodovana. V Stuttgartu so bombe ubile 5 žena in 4 otroke; več oseb je težko ranjenih. Devet sovražnih letal je bilo sestreljenih.

Nemške izgube na zapadni fronti.

Zeneva, 23. septembra. Vojni dopisniki ententnih listov poročajo, da so vjele armade aliranih držav tekom zadnje ofenzive 250.000 Nemcev ter vplenile 2800 topov in nad 18.000 strojnih pušk.

Vesti iz Rusije.

Ljudski komunisti. Moskva, 22. septembra. Dne 21. t. m. se je otvorila prva vsesrbska konferenca stranke ljudskih komunistov. Vsega skupaj se je udeležilo konference 36 delegatov. Kot zastopnik petrogradske organizacije levih socialnih revolucionarjev je Kliševič izjavil, da se pridruži njegova skupina novi stranki ljudskih komunistov, ki podpirajo boljševike.

Novi atentati. Moskva, 22. septembra. Na člane sovjetske vlade je bilo izvršenih zopet več atentatov, ki imajo za posledico nove represivne ukrepe.

Anglija in Rusija. London, 22. septembra. Reuterjev urad poroča, da je dobila angleška vlada od Čičerina obvestilo, ki pravi, da so angleški podložniki že odpotovali iz Rusije. Glede medsebojnega odpotovanja angleških in ruskih podložnikov v domovino se vrše pogajanja. O položaju angleških podložnikov v Petrogradu in Moskvi ni nobenega poročila. Upajo pa, da nemoteno odpotujejo iz Rusije in se vrnejo v Anglijo.

Registracija jugoslovčanov. Moskva, 22. septembra. Glasom »Izvestij« je odredil ljudski komisariat za ljudsko gospodarstvo v Moskvi takojšnjo registracijo vseh v sovjetski republiki se nahajajočih jugoslovanskih državljanov, kakor Srbov, Hrvatov, Bulgarov, Slovencev in Cehov. Ta ukrep utemeljuje komisariat s protirevolucionarnim delovanjem jugoslovanskih reakcionarjev.

Nemci ostanejo v donskem ozemlju. Kijev, 22. septembra. Kakor poroča ukrajinska brzozjavna agentura, je izjavilo nemško poveljstvo v Rostovu ob Donu, da so vse vesti o zapustitvi Podonja s strani nemških čet, ne-utemeljene in izmišljene. Nemci torej ostanejo tu še nadalje.

Turkestansko zastopstvo v Moskvi. Moskva, 22. septembra. Vladno časopisje piše, da pride v Moskvo zastopstvo turkestanske republike, ki bo vzdrževalo s sovjetsko vlado uradne stike in razen tega čuvalo nad točasnimi interesi Buhare.

Kriza sibirskje vlade. Kijev, 22. septembra. Nekateri listi iz Penze javljajo, da se je kriza v sibirski vladi, povzročena vsled politike generala Grišina Almazova, znatno poostila. V zvezi z odslovlitvijo tega generala sta podala demisijo tudi ministra Mihajlov in Serebri-nakov.

Baku gori. Protest ruske vlade. Rusko poslaništvo v Berlinu je prejelo naslednjo brzozjavko iz Moskve: Vest, da so zavzeli Turki Baku, se potrjuje. Dasi skušajo dokazati s turške strani, da krivda zavzetja mesta Baku ne zadene Turčije, ampak aserbeidsanske Tatare, vendar ta okolnost z ruskega stališča dejstev ne more spremeniti. V Bakuju se vrše eksplozije in mesto je objeto od velikanskega požara. Ta vest vzbuja v ruskih krogih izredno resne skrbi. Znano je, da je bila navezana vsa paroplovba na Kaspiškem morju in Volgi, pa tudi vsa industrija na bakujevo nafto. Uničenje petrolejevih vrelcev in tovarov v Bakuju oslabi rusko industrijo za dolgo časa. Na drugi strani pripisujejo ruski vladni krogi zavzetju Bakuja resen političen pomen, v kolikor prevladuje menje, da Rusija ni več absolutno dolžna držati se obveznosti napram Nemčiji, ker je ta prekršila svoje dane obveznosti. Z zavzetjem Bakuja se je ta kršitev jasno pokazala.

Nov denar. Moskva, 22. septembra. Finančni komisariat namerava uvesti prisilni sistem za tekoče račune in izdati nov denar. S tem ukrepom se namerava doseči, da se koncentrirajo pri državni banki in da se prepreči izvoz ruskega denarja v inozemstvo.

Politični pregled.

— Nemški kurz na tržaški obrtni šoli. Med primorskimi Slovenci je bilo zavladalo veliko veselje, ko se je letošnja pomlad izvedelo, da hoče vlada otvoriti slovenske vzporednice na c. kr. obrtni šoli v Trstu. Stvar se je smatrala za gotovo, ko so bile imenovane tri slovenske učne moči in ko je tudi minister Homann ob svojem

zadnjem obisku v Trstu dal slovenskim zastopnikom najtrdnjša zagotovila. A ko so se zadnje dni dijaki javljali za vpis v slovenske vzporednice, se jim je naznanilo, da slovenskih vzporednic ne bo. Minister Homann je preklinal ustanovitev slovenskih vzporednic. Tržaški poslanec dr. Rybář se je obrnil z ostro pritožbo na ministra Homanna. Sicer pa pride zadeva tudi v parlamentu v razgovor. Hrepenenje po svobodni Jugoslaviji se na ta način ne bo potlačilo.

— Narodni svet za Koroško. V Celovcu se je pretečeni četrtek pod predsedstvom dr. Korošca ustanovil pokrajinski odsek Narodnega sveta za Koroško. Po ustanovitvi se je razvil razgovor o narodnostnih in gospodarskih vprašanjih na Koroškem.

— Poljaki za poljsko - češko - jugoslovansko zvezo. V Lwowu se je te dni vršilo zborovanje poljskih narodnih demokratov, katero je sklical poslanec dr. Glombinski. Na shodu se je zahtevala svobodna neodvisna Poljska z dohodom do morja. Odklanjajo se vsi drugi načrti za rešitev poljskega vprašanja. V soglasno sprejeti resoluciji se izjavlja: S polnim priznanjem se pridružuje zbor akciji neodvisnih poljskih poslancev, katere namen je utrditi zvezo Poljske z bratskima narodoma jugoslovanskim in češkim. Zbor konstatira, da poljski narod z ogorčenjem zavrača prizadevanje večine Poljskega kluba za sestavo nemško-poljske parlamentarne večine proti slovanskim narodom. — Kdor pozna mišljenje poljskega ljudstva, je vedel že davno, da je oficialna politika Poljskega kluba v ostrem nasprotju z mišljenjem poljskega naroda.

— Izjemne odredbe na Hrvaškem. V uvodnem članku »Naše narodno pitanje« piše »Hrvatska Riječ«: »Naši zastopniki so že imeli priliko, da opozorijo na to, da bi vsaka, bilo začasna, bilo trajna rešitev našega narodnega vprašanja v obče, posebno pa bosensko-hercegovinskega, ki bi se izvedla brez vprašanja in odobrenja našega naroda in bi ne temeljila na načelu samoodločbe, naletela na najhujši odpor na našem slovanskem jugu. Mi smatramo za svojo dolžnost, da to stališče danes podčrtamo. Iluzije na kakršnekoli izjemne odredbe nas puščajo hladne. Te izjemne odredbe bile bi predvsem svetom samo dokaz, da se naše narodno vprašanje rešava proti nam, proti našim narodnim interesom ter bi moralno in politično škodile onim, ki se jih poslužujejo. V tem oziru je račun jase. Zato čakamo mirno, brez kake nervoznosti, razvoja dogodkov s polnim prepričanjem, da se bo zgrnil ves narod na obrambo, kadar bo šlo za njegovo končno osodo.« Ali ni tako pisanje glasila saborske večine predznak viharja, ki grozi Hrvatski?

— Ententa in avstro-ogrsko mirovna ponudba. »Corriere dela sera« poroča iz Pariza. Ministrski predsednik Clemenceau sodi, da so razprave o avstro-ogrskem mirovnem predlogu končane. Clemenceau prepušča razsoodnosti Avstro-Ogrske, če odgovori njegovemu govoru. — »Echo de Paris« izjavi: Uradne izjave entente glede avstro-ogrške note so zaključene. Sestava skupnega odgovora bi povzročila le nesoglasje.

— Nemčija in samostojnost Belgije. Belgijski minister za zunanje stvari javlja: Belgijska vlada je dobila indirektnim putem poročila, ki so ji pojasnila namere Nemčije glede Belgije. Iz poročil je razvidno, da obstajajo namere Nemčije v tem, naj se zahteva od Belgije, da se zaveže, da reši jezikovno vprašanje soglasno s cesarsko politiko in se odpove torej s suverenostjo tesno spojeni pravici, da bi ustrezala svobodnim željam belgijskega naroda. Nemčija bi zahtevala tudi amnestijo za one državljane, ki so krivi, da so podpirali načrte sovražnika. Delovala bi tudi na vzdržanje prejšnjih trgovinskih pogodb po vojni, ki bi vsled uničenja belgijske industrije s strani osvojevalcev zagotovile nemško gospodarsko nadvlado. Tudi bi Nemčija dejanski vztrajala na tem, da se spoji usoda Belgije z rešitvijo kolonialnih vprašanj. Končno se niti ne omenja dolžnost Nemčije, da popravi krivično prizadejane škode. V predidčem omenjene zahteve in pogoji so težji, kakor vse izjave, ki govore o priznanju neodvisnosti Belgije in so zato brezplodni. Belgijska vlada je naznanila svoj program v svoji noti papežu 24. decembra 1917, ga formulirala meseca januarja in bo neomajno vztrajala nanjem, kar je zaveznikiškim vladam znano.

— Dogodki na Balkanu. Francozi, Srbi in Grki so v zadnjem času na 35 kilometrov široki fronti v Macedoniji začeli ofenzivno nastopati ter so na nekaterih krajih do 15 kilometrov napredovali. Uplenili so nad 60 topov. Iz bulgarskega vojnega poročila je posneti, da so na nekaterih delih fronte Bulgari »vzeli svojo črto nazaj«. Gotovo ni le slučaj, da je ententa po dolgi pavzi zopet začela na Balkanu z večjimi podjetji. Že dejstvo, da so ententi na razpolago grške čete, daje tem operacijam večji pomen. Brez dvoma gre za to, da se na vzhodu — četudi zaenkrat le na Balkanu — vpostavi vzhodna fronta. Da se enaka stremjenja pojavljajo tudi v Rumuniji, je našim čitateljem že znano. Ugledno ententno glasilo je te dni povdarjalo, da se zamore brez prevelikih žrtv in brez dolgotrajnih bojov doseči zaželeni cilj le tedaj, če se posreči, od vzhoda sem ustvariti grozečo nevarnost za centralne države. Teh stremljenj ne smemo podcenjevati. Ententa, ki ima na razpolago obilico vojakov in tehničnih sredstev, lahko nastopi tudi na Bal-

kanu in to tem bolj, ker so dobili v Grkih novega zaveznika. Če se z akcijo proti Bulgarom olajša položaj rumunskemu sodelovanju, meri nastop entente v Aziji na to, da se iz Mezopotamije in Perzije boljševiski Rusiji zapre vsak dohod v Azijo tudi z juga ravno tako, kakor se je to zgodilo na severu. Ententno podjetje na mürmanskim obali je dalekosežnega pomena. Pripravljajo se veliki dogodki, katerim je treba posvetiti vsjo pozornost.

— **Finski državni upravitelj.** Socialno demokratično glasilo »Volksstimme« v Frankfurtu poroča: Princu Frideriku Hesenskemu se je z merodajne strani svetovalo, naj se zaenkrat odreče finskemu prestolu in naj se za dobo petih let zadovolji z vlogo finskega državnega upravitelja.

— **Vojna moč Japonske.** Japonski vojni svet, ki se je vršil meseca julija, je znatno pomnožil japonsko armado in mornarico. Armada je štela doslej 21 divizij po štiri polke, odslej pa bo štela 42 divizij, razdeljenih v 21 armadnih zborov. Za armado bodo znašali večji troški 174, za mornarico pa 1060 milijonov jenov.

— **Kanada hoče postati samostojna.** Nevtralnim listom se poroča iz Amerike, da v Kanadi vedno bolj narašča gibanje, da se Kanada proglasi za samostojno republiko, ki bi ostala le v rahli zvezi z Anglijo.

— **Diplomatičen rekord.** Iz Newyorka se angleškim listom poroča, da je potreboval državni tajnik Združenih držav, Lansing, od prejema avstro-ogrske mirovne note do nje rešitve natančno trideset minut, kar je vsekakor diplomatičen rekord.

Velika manifestacija kranjskih železničarjev.

V soboto zvečer se je vršil v Mestnem domu v Ljubljani prav dobro obiskan železničarski shod, ki mu je bil namen pojasniti nevdržne razmere v železniških aprovizacijah in zavzeti stališče napram tem razmeram glede na železničarje in potujoče občinstvo. Shodu je predsedoval sodr. Hartman. Kot povablenci so bili navzoči za Vojno zvezo sodr. Ant. Kristan, za ljubljansko mestno aprovizacijo župan g. dr. Tavčar, prehranjevalni nadzornik polkovnik g. Wiener ter državni poslanec g. dr. Ravnihar. Med vrsto govornikov je nastopil najprej sodr. Kopač, ki je v kratkem govoru očrtal namen shoda. Razmere v preskrbi železničarjev so postale neznosne, zakrivil jih je v prvi vrsti državni birokratizem. Zahtevam železničarjev se mora ustreči, če ne, ne bodo mogli vzdržati. Snide se državni zbor kmalu. Tudi ta ima besedo. Dne 30. t. m. bodo zborovali železničarji tudi v Trstu. Do 1. oktobra morajo biti izpolnjene zahteve železničarjev.

Po uvodnih besedah sodr. Kopača so poročali sodr. Mozetič o preskrbi z mastjo in krompirjem. Obljub se dobili železničarji pač, masti in krompirja pa ali nič ali pa tako malo, da niti v poštev ne prihaja. Da ob tem ni mogoče vzdržati in delati je jasno. O preskrbi z obleko je poročal g. Škof, ki navede, da so obleko dobili le nekateri uradniki. Blago in obleka se izvaža drugam, doma je pa ni. Za obutev smo pač dobili nakaznice, toda obutev ni in tudi ni časa čakati nanjo po cele dneve in noči. Obutev gre na kmete, v mestu je pa ni. Železničarji pa tudi potrebujemo obleko in obutev, če hočemo, da bomo mogli delati. Sodr. Jerin je poročal o preskrbi z mlekom in mesom. Ta preskrba je prav poseben pomanjkljiva. Meso se ne deli pravilno, mleka pa ni niti za otroke in dojenčce. Kaj naj železničar vzame na pot s seboj? In če kaj vzame, pa za rodbino doma ne ostane nič. To so razmere, ki morajo spraviti železničarje do obupa, če se ne izboljšajo. Sodr. Becker omenja da so železničarji vse žrtvovali, a obogateli so drugi. Spominja na ustanovitev personalnih kuhinj leta 1913. Kuhinje so se ustanovile, da bi železničarje odvrgli od gostilen, sedaj so pa postale te kuhinje prave kovačnice dobičkov. Dobiček bi moral služiti splošnosti, če ga je kaj. G. Jaklič je govoril o preganjanju železničarjev zlasti v naših krajih.

Izmed gostov je govoril prvi državni poslanec dr. Ravnihar. Omenjal je, da mora državni zbor odklanjati odgovornost za posledice, ki so nastale v prehrani, ker se je cklepalo kar nekaj let brez parlamenta. Aprovizacija in gospodarstvo se je izvedlo le diletantsko. Obkoljeni smo. Tudi Ogrska je pustila svojo zaveznico na cedilu. Nadalje je pozdravil shod župan dr. Tavčar, ki je navajal, kako silne težave so z aprovizacijo. Stavimo pa, kar moremo. Ljubljana prevzame rekvizicijo zelja tudi za železnice, toda deset dni je že minilo, kar smo zahtevali, da nam naznanijo potrebnost, pa tega še niso storili. Aprovizacijsko vprašanje je za nas novo, zato tudi težavneje. Sam je stal na stališču, da bi se aprovizacija ne delila, a vlada je želela, da dobe železničarji lastno aprovizacijo. V jako obširnem govoru je potem pojasnjeval aprovizacijske razmere sodr. A. Kristan. Na shod smo prišli, da se natančno pomenimo, jasno sliko moramo imeti, da se ne udajamo zmotnim iluzijam. Blaga za obleko ni, papirnato blago izdelujejo iz tujezemskega lesa, zato je tako drago; sladkorja ne bo čez zimo, ker ni premoga za tovarne, kuriva ne bo, mesa tudi ne bo, ker je že živina izčrpana; čevljev bi še bilo, ima jih vojna uprava. Upa pa, kolikor so mu razmere znane, da

bo prebivalstvo letos krompir prejelo. Na pristojnem mestu v Ljubljani so potrebno ukrenili; to moramo priznati. Ne bo pa masti. Z mleviskimi pridelki utegnemo izhajati ob teh razmerah do aprila. Res so čudne prehranjevalne razmere. To kar aprovizacije morejo dati je tako malenkostno, da prihaja komaj v poštev. Vsa krivda pa tiči v neresnosti gospodarstva in pa v tem, ker blaga res ni. Ne vdačajmo se torej prav nobenim nadam, dokler je vojna; edini izhod iz te mizerije je konec vojne, mir. In nič se ni čuditi, če imamo slutnjo, da bo konec te drame grozen, ker mora biti. Naša naloga je, da zahtevamo v prvi vrsti konec vojne. Sodr. Kopač je v končnem govoru v lepih povsem jasnih izjavah reasumiral britke razmere železničarjev. Pojasnil delo železničarske organizacije, poročal o pogajanjih pri ravnateljskih in v ministrstvih, kjer so železničarji vedno dobivali v tolažbo najlepše obljube. Omenjal je tudi, da je rekel ravnatelj južne železnice: »Nimate kaj jesti, nagi ste in bosi, pa še delate?« Kako je mislil ta mož te besede, ne vemo, toda vse kaže, da železničarje čaka velika misija. Iz prejšnjih govorov je že razvidno, kar nam mora dati tudi pamet sama, da je naša rešitev in rešitev vsega ljudstva le v koncu vojne. Nemški avstrijski sodrugi so tudi že edini v tem, da mora biti konec teh razmer. V Nemčiji imajo boljše preskrbne razmere; pri nas so nevdržne, zato moramo iti svojo pot. Vsega vendar ne moramo pustiti uničiti. Zato bodo železničarji stali na braniku človečanstva složni. Vlada naj torej da to, kar je za življenje potrebno. Morije je dovolj, zopet morajo nastati druge razmere kot so in so bile. Pričakujemo torej ugoditev našim zahtevam do 1. oktobra t. l. Končno priporočila, da zborovalci sprejmejo resolucijo, ki se bo predlagala.

Sodr. Mozetič predlaga v imenu sklicateljev naslednjo resolucijo:

Resolucija.

Shod konsumentov državne in južnoželezniške aprovizacije, vršec se dne 21. septembra v Mestnem domu v Ljubljani je napravil te-le sklepe:

1. Kot krivdo današnjih žalostnih razmer v aprovizaciji kranjskih železničarjev smatrajo navzoči zborovalci nadaljevanje vojne, zaradi tega zahtevajo takojšen sporazumen mir od naroda do naroda, ki edini utegne prinesiti rešitev, ter zahtevajo, da vlada prične čimprej mirovna pogajanja.

2. Zahtevamo odločno, da vlada do sklepa miru zadostno preskrbi z živili železničarje in njih svojece ter uvede celno krušno racijo, to je 9 kg za težke in 6 kg za lahke delavce na mesec in osebo redilnih in užitnih mleviskih pridelkov;

zadostno preskrbi s sočivjem ter zagotovi najmanj 30 dkg masti na mesec in osebo po maksimalni ceni, kakor se to vrši pri državnih uradnikih;

preskrbi najmanj 100 kg kranjskega krompirja na osebo in prehranjevalno dobo še pred nastopom mraza;

dobavi takoj obleko in obutev za železničarje in njih svojece;

zviša racije mesa dobre kakovosti ter razdeljuje v primernejši množini med železničarje tudi drobo;

izvede naj se enaka preskrba železničarskih otrok in dojenčev kakor se to godi za otroke drugih mestnih prebivalcev.

Če bi ne bile izvedene te zahteve, do 1. oktobra 1918, izjavljajo železničarji soglasno, da odklanjajo vsakršno odgovornost za varnost in rednost prometa, ter naznanjajo obenem merodajnim oblastim, da pri njih ni iskati krivce morebitnih železniških nesreč.

Zborovalci naprošajo navzoče zastopnike vseh interesiranih oblasti, da obvestijo o tem takoj v poštev prihajajoča uradna mesta.

Ta resolucija je bila soglasno sprejeta ob burnem pritrdjevanju. Shod je vrlo uspel ter je trajal od pol 8. do 10. zvečer.

Dopisi.

Iz Kranjske gore se nam piše: Aprovizacija v Kranjski gori je pod vsako kritiko, tako da ljudstvu tudi pri vsem potrpljenju ni mogoče več izhajati. Moke smo dobili v celem letu 1918 do danes 8 kg 60 dkg na osebo, in sicer: 29. januarja 2 kg, 29. aprila 2 kg, 10. junija 2 kg, 22. julija 60 dkg in 27. avgusta 2 kg na osebo; vsega skupaj tedaj 8 kg 60 dkg. Sladkorja smo dobili malenkost, tako, da je večina ljudi že tri tedne brez sladkorja in brez mleka. Ljudje jedo večinoma nezrel krompir, ker drugega nimajo. Prejšnji odborniki aprovizacije so odstopili, ostal je edino g. gerent Lavtižar. Aprovizacija je sedaj brez odbora in nadzorstva. Ljudstvo bo primorano lakote pomreti, ako ne pride kmalu pomoč. Iz drugih krajev kaj prineesti, je strogo prepovedano, pa se tudi za denar ne dobi. Treba je torej, da se v naši občini sami napravi red: aprovizacijo naj se izroči komu drugemu ter izvoli naj se odbor, ki bo imel vpogled v knjige in zaloge aprovizacije. Naloga aprovizacije je v prvi vrsti, da blago, ki ga dobi, tudi redno in pravilno razdeli. — Kako bi

mogel g. gerent sladkor zamenjavati za jajca in kozličce, ako bi ne imel aprovizacije v rokah? — Tudi glede mesa so pri nas čudne razmere. Ako se mesarja vpraša, zakaj da enim toliko in drugim, ki so bolj potrebni, skoraj nič, pravi: to so moji prejšnji odjemalci. Vprašamo: ali je mesar zato vojaščinu oproščen, da zadovolji svoje stare odjemalce, ali pa je tu zaradi splošnosti? Navadni sloji dobe samo takrat malo več mesa, kadar kakka živina pogine. Dne 17. avgusta t. l. je zbolel junc posestnika Frid. Razingerja; bolehal je že prej kakih 14 dni ter so mu dajali različna zdravila. Ko je bil že napol orknjen, so ga naložili na voz ter ga pripeljali mesarju Štirnu v Kranjsko goro. Ta ga je 17. avgusta občinstvu sekal. Meso je imelo še prvi dan tak duh, da se je vsakemu želedec obračal, kdor pa ga je jedel, čutil je bolečine v želodcu; precej oseb čuti še sedaj posledice tega mesa. Dobro bi bilo, da se mesogledniku Ant. Hribarju možgane pregleda, če so zdrave, ker spozna živino, ki do mesnice še sama priti ni mogla, za zdravo in njeno meso za vžitno. Meso se je sekalo po isti ceni kot navadno zdravo in dobro blago. Kar je bilo boljših oseb, to je gostilničarji, župnik itd., so bili gotovo obveščeni o slabi kakovosti mesa, ker takrat ni bilo po meso nobenega izven gerentove dekle. Revežem, ki o vsem niso nič vedeli, so pomnili kar po 5 do 6 kg mesa, drugi dan pa so ga morali večinoma proč vreči. Na tak način podpira berač bogatina. Ko se je reklo mesarju, da je oproščen vojaščinu zaradi preskrbe ljudstva z mesom, je vselej vprašal, kdo ga je oprostil: ženske, oziroma občinstvo ali gostilničarji. Obenem izjavljamo, da se radi odpovemo tistemu kosčku mesa, oziroma kostem in koži. Naj se pusti kmetu živino, da bomo lažje kupili kak liter mleka. — Zemljišča so v Kranjski gori vsled vojaštva in barak zelo uničena, zato pri kmetih prav čisto nič blaga ni dobiti. — Revni ljudje, ki so od aprovizacije odvisni, so vsled teh razmer tedaj primorani, da umro lakote. Dobro bi bilo poizvedeti, koliko sladkorja se je leta 1918 poslalo in koliko razdelilo v Kranjski gori. Že leta 1917 nista soglašala prejem in oddaja sladkorja; dne 15. avgusta 1917 se je namreč poslalo 2000 kg sladkorja, razdelilo pa se ga je le 1500 kg; pričajo oni, katerih sladkorne karte niso bile honorirane. Kam je izginil ves ostali sladkor, nam ni znano. Dalje je dokazano s pričami, da se je v letu 1917 v Kranjsko goro poslanih 900 kg koruze kar med takratni aprovizacijski odbor razdelilo; priče: Alojzij Peterman ter knjige žitnega zavoda v Ljubljani. — Take so torej pri nas aprovizacijske razmere. Ljudstvo že toliko trpi, da tako naprej ne sme in ne more več iti. Ne moremo več prenašati toliko gorja, in je bolje, da se nas postreli, ker lažja je hitra smrt kot to počasno umiranje lakote. — Pritožili smo se tozadevno že na c. kr. deželno vlado in okrajno glavarstvo, a vedno brezuspešno. Zato želimo, da tudi javnost kaj več izve o naših žalostnih razmerah, ter se obračamo na cenj. uredništvo »Napreja«, da priobči ta dopis. (Op. uredn. Objavljamo ta dopis, da naj pristojne oblasti vendar že enkrat napravijo konec vsakršnemu neredu.)

Oj, Dalmacija tužna!

»Naprej« je lani večkrat po zagrebški »Slobodi« in »Pravdi« posnel vesti iz Dalmacije, ki so poročale o škandaloznem postopanju Zadružnog Saveza v Splitu, ki je sladkor, namenjen prebivalstvu Dalmacije, prodajal za odušne cene spekulantom. Zadružni Savez je vedno ogorčeno protestiral... Celo pokojnega dr. Kreka so gospodje od Zadružnog Saveza oplahtali, da je nekaj tednov pred svojo smrtjo govoril v Splitu proti onim, ki pobijajo spekulante okrog Z. S. Naš »Naprej« je ravno na dan Krekove smrti imel že tiskano odprto pismo uredništva »Napreja« na dr. Kreka, kjer smo ga vprašali: kako more s svojo osebnostjo kriti tako nečedno ravnanje dalmatinske gospode. No — razdrli smo stavek, — kaj bi mrtvega dr. Kreka vpraševali: zakaj...

Te dni pa so krivce vendar zaprli. Dnevnik »Novo Doba« iz Splita poroča, da so 13. sept. aretirali v Splitu Vuko Benevca, in Niko Pušića, oba uradnika Zadr. Saveza ter Juraja Cerovskega, skladiščnika Z. Saveza iz Splita, potem Petra Bradanovića, trgovca iz Visa, Petra Klarića, trgovca in voditelja aprovizacije v Makarski in nadzornika za prehrano g. Penkovića. Kaj se je zgodilo? 115 centov sladkorja, tedaj ves kontingent okraja Makarske: za mesec srpanj so prodali enemu trgovcu — to je g. Bradanoviću v Visu za svoto 300.000 K. Tedaj kilo

za okroglo 30 k r o n. Ljudje — Dalmatinci pa so bili ves mesec ob sladkor! — Bradanoviči so veliki vinski trgovci, ki rabijo cukar za **na-pravljanje vina**... In tisti, ki »panča« vino, lahko plača kilo cukra po 30 kron... Od dobička je dobil svoj del, svoto K 42.000 c. kr. okrajni glavnik v Makarski g. dr. Zorec, ki je sedaj vrnil denar g. Bekavcu, uradniku Zadružne Zveze v Splitu, dasi ga je »preko svoje gospodje« prímio od nepoznatog gospodina u jednom omotu...»

Upati je, da se bo sedaj vse odkrilo in da bo umazana dalmatinska klika, ki je kradla »boge-mu« ljudstvu najpotrebnejše, prejela zaslužen kaznen. Brodovlastnik g. Novak je že povedal, da je na svojem brodu »Baron Plenker« vozil nedavno sladkor za Vrbani in Starograd, in to prav tako kot teh 115 centov za Makarsko...

Dnevne vesti.

— **In pri nas na Kranjskem?** V »Arbeiter-wille« beremo poročilo o seji deželnega gospodarskega sveta, v kateri so te dni razpravljali o razmerah v prehrani na Koroškem pod predsedstvom grofa Lodrona zastopniki konzumentov in producentov, tako drž. posl. sochr. Gröger, celovski župan Wetzlar, dež. posl. Honlenger, obč. svetnik Wilfan, načelnik konzumnega društva v Borovljah sochr. Stumer itd. Zahtevali so odpravo brezmesnih tednov, zvišanje kvote moke, odklonitev povišanja cen mleku, preskrbo s krompirjem in drvini. — Kaj pa pri nas? Deželni gospodarski svet se ne skliče. Grof Attems — odgovorite zakaj ga ne skličete?! Ali ga mar ni potreba?

— **Čudni »kšefti«.** Med Avstro-Ogrsko in Nemčijo je bila sklenjena pogodba, glede katere naj bi dajala Nemčija monarhiji 816.000 ton premoga, med temi 640.000 ton gorenješlezkega in Avstrija Nemčiji mesečno 283.000 ton premoga, večina rjavega. Sedaj je začela Nemčija pogajanja za obnovev te pogodbe, ki poteče koncem oktobra t. l. in o sklepu pogodbe glede petroleja, ki naj bi ga pošiljala Avstrija Nemčiji. Imenitne pogodbe so pa to! Če bi jih delal otrok bi že še šlo, a ker jih delajo menda dorasli ljudje, se jim pa čudimo. Več tako ne smemo!

— **Seja goriškega gospodarskega sveta.** V pondeljek, dne 16. t. m. se je vršila v Gorici pod predsedstvom deželnega glavarja dr. Faiduttiija seja deželnega gospodarskega sveta za Goriško in Gradiščansko. Seje so se udeležili različni domači in tuji zastopniki okrajnih glavarstev, gospodarskih svetov in dunajske občine. Na seji so konstatirali, da so razmere na polju ljudske prehrane v po vojni razdejanih ozemljih neznosne in vsekakor nezadovoljive, da pa bo vsled posredovanja deželnega glavarja v prihodnjič bolje!? Med drugim se je razpravljalo tudi o tem, kako doseči intenzivnejše obdelovanje zemljišč. (O tem razpravljajo sedaj, jeseni, ko je čas žetve, spomladi pa g. deželni glavar ni mislil na to! Op. stavca.)

— **Deželna konferenca koroških nemških sodrugov** se je vršila v Celovcu 22. sept. ob obilni udeležbi delegatov in delegatov. Po običajnih poročilih je s. Schatzma v r poročal o znani konferenci alpskih nemških socialnih demokratov v Zell am See, s. Gröger je govoril o razmerju med meščanskimi strankami in delavstvom, s. Dimmigg pa je poročal o konferenci slovenskih socialnih demokratov Koroške, ki se je vršila 15 sept. v Celovcu. O konferenci prinesemo te dni obširnejše poročilo.

— **Prehrana.** Štajerska deželna eksekutiva delavnega odbora soc. dem. stranke je zborovala 22. t. m. v Gradcu. Po dolgem razpravljanju je sklenila sledečo resolucijo: »Z ozirom na nevdzdržljive razmere v aprovizaciji se pridružujejo Štajerci mnenju tržaških delavskih organizacij in zahtevajo, da se v kratkem o tem posvetuje in sklepa na skupni konferenci«.

— **Velikanske tatvine** po železnica zadnje čase ogrožajo vse pošiljave. Vagon cukra pride n. pr. v Ljubljano — ulomljen je in iz njega manjka vedno ena desetina, če ne več. Isto je z moko, mastjo. Mnogo aprovizacijskih komisij zato ne more v redu poslovati, ker večina malih pošiljatev sploh ne dospe na mesto svojega namena... Kaj bo?!

— **Češka sladkorna industrijska družba** je imela zadnje dni občni zbor. Sklenili so na seji, da razdele dividende po 15 odstotkov t. j. 30 K, kakor v lanskem letu. Čisti dobiček znaša 3.281.687 kron proti 3.167.746 kron v lanskem poslovnem letu. A cene sladkorju se kar podvojijo!

— **Netopirji v spalnici.** V neko spalnico v Zagrebu je priletelo skozi odprto okno kar petdeset netopirjev, ki so krillili po sobi ter končno posedli po omarah in kotih, ne da bi jih bilo mogoče odpoditi. To se je zgodilo šele prihodnji dan.

— **Žrtev razmer.** V petek se je hotel v samomirnem namenu ustreliti v Zagrebu stražniški pisar, 21letni Ivan Tropej. V bolnici je izjavil, da s 140 kronami mesečne plače ni mogel pošteno živeti, in ker ni hotel biti nepošten, se je hotel raje usmrtiti.

Zadnje vesti.

Grof Burian o mirovni akciji.

Dunaj, 23. septembra. Vnanji minister grof Burian je sprejel danes glavnega urednika »Berliner Tagblatt«, s katerim se je razgovarjal o svojem mirovnem predlogu. Grof Burian je med drugim izjavil: Odgovor na mojo mirovno noto me ni presenetil, ker drugačnega nisem pričakoval. Karakteristična je hitrost, s katero je odgovoril predsednik Wilson. Bržkone je hotel prehiteti druge vlade. V tem pa ne tiči ves pomen note. Nobenega dyoma ni, da bo nota našla odmev tudi v parlamentih. Čeprav sedaj ni imela uspeha, vendar ne bom krenil s pota, katerega sem nastopil. Čez nekaj časa bom predlog ponovil, kadar bo ugodna prilika za to. Smatram, da bi bilo napačno, roke križem držati in čakati.

Jugoslovansko vprašanje.

Dunaj, 23. septembra. V skupni avdienci obeh ministrskih predsednikov, barona Hussareka in dr. Wekerleja, pri cesarju, se ni prišlo do rešitve bosenskega, oziroma jugoslovanskega vprašanja. Ogrski ministrski predsednik pride prihodnje dni zopet na Dunaj. Sliši se, da se z rešitvijo jugoslovanskega vprašanja počaka do konca vojne. — »Arbeiter-Zeitung« se odločno izjavlja proti poskusu, priklopiti Dalmacijo, Hrvatsko, Bosno in Hercegovino deželam ogrske krone ter zlasti obsoja posredovalno vlogo grofa Tisze. Socialno demokratično glasilo pripominja, da zakon o splošni in enaki volilni pravici na Hrvatskem vsled Wekerlejeve krivde še ni sankcioniran.

Velika Hrvatska?

Budimpešta, 23. septembra. »Az Est« je izvedel iz političnih krogov, da se namerava ustvariti Velika Hrvatska, katerej bi stopil na čelo avstrijski nadvojvoda.

Jugoslovani — vojujoča se sila.

Pariz, 23. septembra. »Petit Parisien« poroča, da je italijanski ministrski predsednik Orlando po svojem dohodu v Pariz konferiral z francoskim ministrskim predsednikom ter s srbskim ministrskim predsednikom Pašićem. Omenjeni list je izvedel, da bo Italija v najkrajšem času v posebni izjavi priznala Jugoslovane kot vojujočo se silo in kot zaveznika alirancev.

Neodvisni socialist Hoffmann aretirani.

Berlin, 21. septembra. Nasproti vestem, da poslanec Adolf Hoffmann — neodvisni socialni demokrat — ni bil aretiran, se ugotavlja, da se je aretacija resnično izvršila in da se nahaja poslanec v zaporu. Adolf Hoffmann je načeloval shodu neodvisnih socialnih demokratov in je govoril o pogajanjih, ki jih je vodil v policijskem predsedstvu z različnimi decerenti, potem ko je policijski predsednik odklonil njegov osebni sprejem. Z ozirom

na to je Hoffmann na shodu izjavil, da pod nobenim pogojem ne more prevzeti odgovornosti za nadaljni potek shoda, temveč jo pripušča policiji. Ko je Hoffmann nato zborovalce pozivljaj, naj izvajajo iz dejstev pravilne sklepe in sodbe, se je dvignil policijski častnik in razpuštil shod, nakar je nastalo hudo ogorčenje in protestiranje pri zborovalcih. Na policijskega uradnika so prileteli štirje kozarci in baje so leteli nanj tudi stoli. — Poslanca sodruga Hoffmanna so aretirali.

Vladna kriza v Nemčiji.

Berlin, 23. septembra. Državni kancler grof Hertling bo govoril jutri v glavnem odboru nemškega državnega zbora. V parlamentarnih krogih pričakujejo, da bo kanclerjev govor odločilen za rešitev notranje nemške krize.

Dr. Helfferich se vrne v Rusijo.

Berlin, 23. septembra. Wolffov urad javlja: Kakor smo iz verodostojnega vira izvedeli, se je državni tajnik von Helfferich odpovedal svoji misiji kot zastopnik nemških interesov pri ruski sovjetski vladi. Vsled želje državnega kanclerja pa se Helfferich zopet posveti svoji prejšnji nalogi glede gospodarske priprave za mirovna pogajanja.

Miljukov na delu.

Stockholm, 22. septembra. »Svenska Dagbladet« javlja preko Helsingfors, da ustanavlja Miljukov novo konstitucionalno monarhistično stranko. Stara kadetska stranka se je razcepila, ker ni edina, naj se li revidira strankim program v Nemčiji prijazni smeri, ali naj se ustanovi nova stranka. Večina kadetov je za novo stranko pod Miljukovom. Prejšnji ententi prijazni sklep centralnega komiteja je slabo obiskan shod v Moskvi zavrgel.

Angleški odgovor na Burianovo noto.

Zenova, 23. septembra. »Times« poročajo: Angleška vlada bo svoj odgovor na avstro-ogrsko mirovno noto v torek odposlala. Besedilo note se pred izročitvijo na Dunaju po starem diplomatskem običaju ne objavi.

Železniška nesreča v Draždanih.

Draždane, 23. septembra. Na tukajšnjem kolo-dvoru se je primerila danes ponoči velika železniška nesreča. Dva D- vlaka sta trčila. Kakor se je doslej doglalo, je 32 oseb mrtvih, 28 pa težko ranjenih.

Grška mobilizira.

Lugano, 23. septembra. »Corriere della sera« poroča iz Aten: Grška vlada je vpoklicala pod orožje nadomestniške letnikov 1900 do 1902 in 1906 do 1908. Vpoklici se morajo izvršiti tekom 20 dni.

Japonski kabinet odstopil.

Tokio, 23. septembra. Japonski kabinet je podal mikadu demisijo.

Aprovizacija.

Inozemsko meso. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala inozemsko meso v sredo, dne 25. t. m., v cerkvi sv. Jožefa, in sicer od pol 7. do pol 9. dopoldne za privatne stranke in od 9. dalje za gostilničarje.

Meso na zelene izkaznice B. Stranke z zelenimi izkaznicami B prejmejo meso v sredo, dne 25. t. m. in v četrtek, dne 26. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Določeni je ta-le red: **V sredo, dne 25. t. m. popoldne** od 2. do pol 3. štev. 1 do 200, od pol 3. do 3. štev. 201 do 400, od 3. do pol 4. štev. 401 do 600, od pol 4. do 4. štev. 601 do 800, od 4. do pol 5. štev. 801 do 1000, od pol 5. do 5. štev. 1001 do 1200, od 5. do pol 6. štev. 1201 do 1400, od pol 6. do 6. štev. 1401 do 1600. **V četrtek, dne 26. t. m. dopoldne** od 8. do pol 9. štev. 1601 do 1800, od pol 9. do 9. štev. 1801 do 2000, od 9. do pol 10. štev. 2001 do 2200, od pol 10. do 10. štev. 2201 do konca. Kilogram stane K 2:80.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petelan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

— Delniška glavnica —
K 10.000.000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.

Poslovnica c. kr. avstr. razredne loterije.
Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Rezervni fond i okroglo
K 2.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, financira
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizacijske kredite —